

UDVARHELYI SZABOLCS

Cseh karácsony

Valamikor a rendszerváltás hajnalán a prágai belvárosban csaknem öltre mentek a cseh Mikulások és az amerikai Santa Clausok. Utóbbiakat egy nagy, nemzetközi gyorsétterem-lánc szerződtette frissen megnyílt egységének reklámozására. Amerikai szokások szerint öltöztették fel őket, és mi tagadás, piros köpenyükből ugyancsak feltűnést keltettek a prágai utcákon, ahol addig másfajta Mikulásokhoz voltak szokva. A cseh Mikulás ugyanis fehér palástban, fején fehér püspöki süveggel jár, és ha valamit is ad magára, nem hiányozhat mellőle az Angyal és az Ördög. Az ilyen összeállítású „Mikulás-egységek” aztán csapatosan járják a várost, és már csak alku kérdése, hogy mennyiért és milyen hosszan foglalkoznak a gyerekekkel, akiket a szülők szinte kötelező módon elvisznek a belvárosba, hogy a jövő ifjú reménye személyesen is találkozzon a jóságos, fehér szakállú öreggel. Az a szokás, hogy a jó cselekedetekért némi édességet, esetleg gyümölcsöt kapnak a gyerekek, a rosszaságot pedig széndarabokkal és láncsörgéssel „díjazza” a Mikulás elmaradhatatlan társa, az Ördög.

Ki tudja, a cseh Mikulások talán szerény jövedelmüket féltették a hirtelen jött, harsány pirosba öltözött konkurenciától. Talán a nemzeti érzelmek buzgott fel bennük, és nem volt ínyükre, hogy alig szabadultak meg a szovjet ihletésű Télapótól, máris itt van az amerikai Santa Claus? A választ erre sohasem fogjuk megtudni, és mára már maga a kérdés is időszerrütlenné vált. Ahogy kinyílt a világ, úgy költözött vissza szépen, lassan – igaz, nem konfliktusok nélkül – a multikulturalizmus Prágába, amelynek egykori soknemzetiségű (cseh, német, zsidó) kultúráját a történelmi tragédiák sorozata csaknem teljesen megsemmisítette. A jövő szempontjából pedig akár biztató is lehet, hogy a Mikulások, Santa Clausok és Télapók békés egymás mellett élése már szinte teljesen megvalósult, mintegy jelezve, hogy bizony az elmúlt években viszonylag erős angolszász és orosz–ukrán kolónia is megtelepedett a cseh fővárosban. Az ünnepek, a felkészülés és a szokások persze alapvetően a hagyományok szerint folynak.

A karácsony közeledtét nem kizárólag a naptár vagy az utcák ünnepi díszjele jelzi, mint inkább az, hogy a forgalmasabb útkereszteződésekben, tereken, piacokon

megjelennek a halászsok hatalmas kádjai, tele élő hallal... A rántott ponty ugyanis szinte kötelező kelléke a cseh karácsonyesti vacsorának. A prágaiak meggyőződése szerint a legjobb fajta alapanyag a dél-csehországi halastavakban terem. A halat pedig az utcákon, a halásztól illik venni, akivel meg lehet vitatni, hogy honnan is származik a hal, hány napja fogták, hány napja hozták fel. Az árusok a leendő ünnepi vacsorát nemcsak agyonütik, hanem – ha éppen nincs sorbanállás – néhány plusz koronáért ki is belezik. Persze Csehországban is nagy úr a pénz, és bizony gyakran nehéz ellenállni a nagy szuperhipermarketek kínálatának, főképp pedig árainak. Lehet – sőt majdnem biztos –, hogy az ott árult halak nagy része nem a cseh vizekben nőtt fel, de hát ha szinte fillérért kínálják, akkor talán lehet egy kicsit engedni a minőség rovására. Az ajándékozás amúgy is megterheli a családi kasszát. Meg kell hát fogni minden fillért, gon-

dolnánk, ismerve a csehek hagyományos vonzalmát a takarékosághoz, de hát a kép itt sem fehér-fekete. Mert az ugyan tény, hogy a csehek szeretnek spórolni, viszont vásárolni is szeretnek. A kezdeti bizalmatlanság után így aztán Csehországban is tömegesen terjed a hitelkártya, az egyik újság találó megállapítása szerint a csehek jelentős része ma már idegen pénzből – értsd: banki hitelből – karácsonyozik.

A kimutatások szerint az ajándékokra költött pénz évről évre több. A csehek is egyre drágább dolgokkal lepik meg egymást. A kevésbé dús fantáziájúaknál az egykori obligát férfi ajándéknak számító nyakkendőt felváltotta a mobiltelefon, amelyet bizton lehet bárkinek ajándékozni. A bevásárlási és pénzköltési lehetőségek miatt, vagy éppen annak ellenére, Csehországban is töretlenül növekszik az úgynevezett hagyományos karácsonyi vásárok népszerűsége. A rendszerint a városok főterére telepített alkalmi pavilonegyütteseket már csak a látvány és a forgatag kedvéért is érdemes felkeresni. A választék nagyjából olyan, mint Európa bármely más hasonló rendezvényén: az ízléses népi iparművészeti tárgyaktól kezdve, a karácsonyi díszeken keresztül a legundorítóbb giccsig minden megtalálható. Elmaradhatatlanok persze az enni-innivalót kínáló árudák a sült kolbásszal, forralt borral és az itt rendkívül népszerű groggal. Amúgy persze nem lennénk Csehor-

szágban, ha a helyi sörgyarak nem kattantak volna rá a karácsonyi bizniszre: minden komolyabb márka piacra dobja telente a saját, speciális „karácsonyi sörét”, amely szerintem leginkább a csomagolásában különbözik a hétköznapi söröktől.

Ha már az üzletnél tartunk, lehet, hogy Csehország nagy lehetőséget szalasztott el, amikor az illetékesek nem olvasták kellő figyelemmel Jean de Brunhofftól a Babar király családjának kalandjait megörökítő mesesorozat idevágó kötetét. A *Babar és a Télapó* című írásban ugyanis az szerepel, hogy a Télapó Csehszlovákiában lakik. Pedig a finn Mikulás példájából látható, hogy az ajándékosztó Szent Miklós püspök kései utódaira némi ötlettel, vállalkozó szellemmel és persze pénzzel egész iparág építhető... ■